

**DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget - Energi- og miljøkomiteen

0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1941-

24. januar 2023

Representantforslag 78 S (2022-2023) om å ta tilbake den demokratiske kontrollen over kraften

Jeg viser til brev fra Stortinget 6. januar 2023 vedlagt representantforslag 78 S (2022-2023) fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Sofie Marhaug.

Representantene fremmer følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for å frikoble norske strømpriser fra de europeiske prisene.
2. Stortinget ber regjeringen ta politisk kontroll over kraftflyten i utenlandskablene med strengere krav til miljø og forsyningssikkerhet som forutsetning for eksport, og reforhandle aktuelle avtaler for å oppnå dette om nødvendig.
3. Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for statlig styring av innenlands kraftomsetning, der staten forestår innenlands strømsalg og strømsalgsselskapene avvikles.
4. Stortinget ber regjeringen etablere et prissystem for strøm brukt i Norge, med en kostnadsbasert makspris for vanlig forbruk og en høyere pris for private husholdningers luksusforbruk.
5. Stortinget ber regjeringen endre Statnetts mandat i samsvar med en ny organisering av det norske kraftmarkedet.

Energi- og miljøkomiteen ber om departementets uttalelse til representantforslaget.

Forslag 1.

Energi- og kraftmarkedet har lagt bak seg et ekstraordinært år preget av høye og til dels sterkt svingende kraftpriser i de europeiske landene. De høye kraftprisene har vært et signal om sterk reduksjon av tilgang på gass og økte kostnader ved gasskraftproduksjon. I tillegg har nedleggingen av større kull- og kjernekraftverk og andre samtidige hendelser i det europeiske kraftmarkedet vært viktige årsaker til de høye prisene. Utviklingen i Europa har påvirket kraftprisene også i Norge, spesielt i sørlige deler av landet som er tettere tilknyttet det europeiske kraftmarkedet enn landet for øvrig.

Regjeringen har klare mål om å få prisene ned. På kort sikt avhjelper strømstøttsordningen til husholdningene og støtteordninger til industri og næringsliv situasjonen. Det finnes ikke noen rask og enkel løsning på energisituasjonen i Europa. På lang sikt vil utbygging av mer kraft, mer nett og mer effektiv bruk av kraften bidra til å få prisene ned.

Kraftforsyningen i Norge har i lang tid vært knyttet sammen med kraftforsyningen hos våre naboer. Europakommisjonen har signalisert at de i 2023 vil se på muligheter for strukturelle reformer i kraftmarkedet. Europakommisjonen sendte 23. januar 2023 et forslag på høring. Det er for tidlig å si noe konkret om dette forslaget, men Norge vil bidra inn i denne prosessen på egnet måte for å ivareta norske interesser.

Om kort tid vil regjeringen nedsette et utvalg som skal utrede forhold ved prisdannelsen for strøm. Utvalget skal se på og vurdere ulike modeller som kan bidra til mer stabile og forutsigbare strømpriser som samtidig sikrer investeringer i fornybar energi på lang sikt. Utvalget skal se på disse modellene innenfor handlingsrommet i EØS-avtalen, og et fortsatt sterkt energisamarbeid framover. Det er ikke i Norges interesse å svekke samarbeidet med våre europeiske naboer i situasjonen vi nå står oppe i. En utredning av strømmarkedet vil gi bedre grunnlag for å ta beslutninger om strømpolitikken og hvordan vi kan sikre strømpriser på et rimelig nivå i framtiden. Det endelige mandatet til utvalget vil utformes etter at energikommisjonen har levert sin utredning 1. februar.

Forslag 2.

Norge er del av det nordiske kraftmarkedet, som igjen er en del av det europeiske kraftmarkedet. Hovedgrepene i EUs regulering av kraftmarkedene og krafthandel mellom land er langt på vei sammenfallende med prinsippene i det norske og nordiske kraftmarkedet.

Handelen over utenlandsforbindelsene skjer ved såkalt markedskobling. Dette innebærer at produsenter og forbrukere i Norge selger og kjøper kraften sin i Norge. På samme måte som produsenter og forbrukere i utlandet selger og kjøper kraften i sine land. Strømprisene i de forskjellige landene fastsettes på grunnlag av handelen som skjer på myndighetsgodkjente markedsplasser, slik som Nord Pool i Norge. Prisen settes som et resultat av tilbud og etterspørsel. Kraftflyten på utenlandsforbindelsene går fra det området eller landet som har

lavest pris til området som har høyere pris. Netto kraftflyt gjennom kablene vil variere fra time til time, mellom forskjellige forbindelser og til forskjellige land. Dette systemet sikrer at kraften til enhver tid flyter dit den trengs mest.

Dersom Norge kun skulle eksportere kraft til utlandet når norske myndigheter ønsker det, ville det i praksis medføre at Norge ikke lenger er en del av det europeiske kraftsystemet slik det fungerer i dag. En slik uttreden av det etablerte kraftsamarbeidet vil ha en rekke konsekvenser, og kan blant annet medføre manglende tilgang på kraftimport når vi virkelig trenger det, for eksempel i en kald vinter hvor det også er lav magasinifylling.

Regjeringen er opptatt av å finne gode og langsiktige løsninger som gjør at folk kan være trygge på at det er tilstrekkelig med rimelig energi tilgjengelig. Det er viktig at vi ikke beslutter kortsiktige løsninger i dagens situasjon, uten forsvarlige utredninger og uten at vi kjenner konsekvensene av tiltakene. Det kan gjøre situasjonen verre.

Situasjonen i energimarkedene i Norge, Norden og Europa er komplisert og spesiell, og det har vært behov for å etablere et større kunnskapsgrunnlag om situasjonen i kraftmarkedet og hvilke tiltak som kan være aktuelle for å bedre situasjonen. Det er en del av bakgrunnen for at regjeringen vil nedsette et utvalg som skal utrede forhold ved prisdannelsen for strøm, slik jeg omtalte under forslag 1.

Regjeringen har også arbeidet med en styringsmekanisme som sikrer at mer vann spares i magasinene ved lave magasinivåer, og at eksporten av kraft gjennom dette begrenses. Jeg vil komme tilbake til dette.

Forslag 3.

I forbindelse med gjennomgangen av kraftsituasjonen i statsbudsjettet for 2023 ble det satt ut en rekke eksterne utredninger for å belyse ulike sider ved kraftsituasjonen og for å vurdere forskjellige tiltak. Hovedfunnene i utredningene er omtalt i Prop.1 S (2022-2023) kapittel 9.

AFRY og Menon utredet ulike tiltak i det norske kraftmarkedet. Et av tiltakene som ble vurdert var innføring av en statseid kraftleverandør. AFRY og Menon vurderer at en monopolisering av markedet er forventet å stride med Norges EØS-rettslige forpliktelser og at det innebærer risiko for samfunnsøkonomisk ineffektivitet på sikt. AFRY og Menon vurderer at dersom selskapet opererer basert på vanlig forretningsdrift etter selvkostprinsippet vil tiltaket kunne gjennomføres under dagens regelverk. Under denne forutsetningen konkluderes det med at et statlig selskap vil kunne tilby mer transparente avtaler. Likevel anser AFRY og Menon at tiltaket som helhet er lite hensiktsmessig ut i fra dagens situasjon og pågående utvikling i sluttbrukermarkedet.

Regjeringen er opptatt av at det skal være enkelt for sluttbrukere å orientere seg i sluttbrukermarkedet, og at konkurransen i markedet skal komme sluttbrukerne til gode. Fra 1. november 2022 trådte en rekke forskriftsendringer i kraft, som samlet sett skal bidra til å gjøre det enklere for forbrukere å orientere seg i sluttbrukermarkedet. Endringene innebærer strengere krav til opplysninger om pris, varighet og avtaletype som kraftleverandørene skal gi ved markedsføring. Kraftleverandørene må offentliggjøre prislister for de ulike avtalene de

har, og det stilles strengere krav til hvilken informasjon som skal framkomme på fakturaen. Endringene skal både gjøre det lettere for forbrukeren å forstå hva de kjøper, og enklere å sammenligne sin strømvtale med andre avtaler.

Jeg mener samtidig at det er viktig å fortsette å vurdere nye tiltak. Regjeringen vil komme tilbake til dette.

Forslag 4.

I utredningen til AFRY og Menon, som jeg viser til i spørsmålet over, ble også forslaget om å etablere et toprissystem hvor normalforbruk er billigere enn luksusforbruk gjennomgått. AFRY og Menon skriver at et toprissystem kan utformes på flere måter. De har tatt utgangspunkt i en makspris som kun skal gjelde for normalforbruk, og at en slik makspris eventuelt kan kombineres med en minimumspris for luksusforbruk. AFRY og Menon viser blant annet til at det er krevende å vurdere hva som er riktig nivå på normalforbruk. Hva som er riktig nivå vil blant annet variere mellom husholdningstyper og årstider. AFRY og Menon konkluderer med at et to-prissystem både reduserer de positive og negative effektene av makspris i sluttbrukermarkedet.

Departementet har i Prop. 1 S (2022-2023) begrunnet hvorfor makspris i sluttbrukermarkedet ikke anbefales. Dette skyldes at de negative konsekvensene vurderes som større enn de positive. Det er viktig å ikke fjerne sluttbrukernes insentiver til å spare strøm og investere i energieffektive løsninger.

Jeg vil vise til at det i forbindelse med statsbudsjettet for 2023 også ble foretatt en evaluering av strømstønsordningen for husholdninger av Statistisk sentralbyrå (SSB). Evalueringen viser at ordningen stort sett har fungert etter hensikten. Den viste blant annet at strømstønsordningen har dempet de største konsekvensene av de høye kraftprisene samtidig som den har oppmuntret til å redusere strømforbruket.

Forslag 5.

Statnett er et statsforetak med ansvar for å bygge, drifte og vedlikeholde det norske kraftsystemet. Statnett er operatør av transmisjonsnett og systemansvarlig i det norske kraftsystemet. Foretaket skal ha ansvar for en samfunnsøkonomisk rasjonell drift og utvikling av transmisjonsnett. Oppgaven som systemansvarlig er tildelt Statnett i medhold av energiloven. Dersom noen av de pågående og kommende utredningene skulle tilsi behov for endringer i Statnetts mandat eller rammebetingelser, er det noe jeg vil se nærmere på. Jeg mener samtidig at det i dag ikke er grunnlag for å gjøre endringer i Statnetts mandat.

På bakgrunn av det ovennevnte fraråder jeg å vedta forslagene i representantforslag 78 S (2022-2023).

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Terje Aasland', with a long horizontal stroke extending to the left.

Terje Aasland